

vivat academia

berichtenblad van het Verbond der Vlaamse Academics
tweemaandelijks behalve juli en augustus nr. 72 juni '90

Inhoud

Nieuws van de Centrale Raad		1
Ter informatie		2
Een boekje om te hebben	<i>de redactie</i>	3
Enkel Engels	<i>Gerard Bodifée</i>	4
Het taalgebruik in het universitair onderwijs	<i>Prof. Eric Ponette</i>	11
Nederlands nederwaarts	<i>Prof. Marcel Storme</i>	15

Nieuws van de Centrale Raad

De Centrale Raad is de vergadering van de leden van het hoofdbestuur samen met afgevaardigden van de afdelingen. Het aantal afgevaardigden per afdeling hangt af van het ledenaantal van een afdeling.

Op 23 juni jl. kwam de Centrale Raad samen om een aantal mandaten in het hoofdbestuur statutair in te vullen. De algemeen voorzitter, dr. jur. Roger Devriendt, leidde de bijeenkomst; algemeen secretaris Leo Dekleermaeker kweet zich voor de laatste keer van zijn taak. Er waren kandidaturen uit alle gouwen.

Vanaf september 1990 heeft ons verbond een sterk vernieuwd hoofdbestuur.

Algemeen voorzitter :
Prof. Dr. Eric Ponette (Brabant)

Algemeen ondervoorzitter :
lic. Milka Tombal-Grela (Limburg)
lic. Gwij Steel (West-Vlaanderen)

Algemeen secretaris :
apr. Raoul Lamens (Antwerpen)

Algemeen penningmeester :
lic. Fernand Smets (Antwerpen)
Alg. adjunct secretaris :
lic. Ferre Mollet (West-Vlaanderen)

Bovendien werden een aantal werkgroepen voorgesteld en verantwoordelijken daarvoor aangeduid. Prof. ir. Frans Lemeire zal voor de contacten met de academische wereld zorgen, voor programmatie, strategie, politiek en ledenwerving werden voorlopig de namen Rudi Hendrickx, Mark Van Dongen en Cyriel De Herdt naar voren geschoven.

Bij een eerstvolgende gelegenheid zullen de aftredende leden van het hoofdbestuur even in het zonnetje worden gezet.

Ter informatie

Wij ontvingen een persnota van het Algemeen Nederlands Zangverbond : Het 54ste Vlaams Nationaal Zangfeest zal plaatsvinden op zondag 3 maart 1991 in het Antwerpse Sportpaleis.

De V.V.A.-prijs, aangekondigd in Vivat nr.69, is nu gesteld op 100.000 F, dank zij de familie van wijlen onze ere-voorzitter Prof. Opsomer.

De naam van de prijs wordt nu :

V.V.A.-Prijs Professor Walter Baron Opsomer.

De faculteiten die in aanmerking komen werden daarvan al op de hoogte gebracht.

De datum van de *Algemene Ledenvergadering* is vastgelegd :
zaterdag 9 maart.

De afdeling *Kortrijk* - die dan haar 5de lustrum viert - neemt de organisatie op zich. De A.L. zal tot in de puntjes verzorgd worden, daar hoeft niet aan getwijfeld. De Westvlaamse gouvvoorzitter, B. Bardijn, staat er voor in.

Thema van de dag ligt in de lijn van wat we in dit en het vorige nummer van Vivat behandelen :

Taalgebruik en Talenkennis van de universitair geschoolden in hun werkring.

Adj.-Alg. secretaris F. Mollet heeft intussen al contact opgenomen met dr. fil. Frans Debrabandere, dr. fil. Stijn Verrept (docent RUCA en Nijmegen) en lic. Hugo Vanhove (Hoofd Taaldienst bij Janssens Pharmaceutica).

We roepen de V.V.A.-leden op om die datum vrij te houden en aanwezig te zijn op de academische zitting (namiddag) en eventueel ook op het avondfeest.

Een boekje om te hebben

U hebt het misschien ook in de krant gelezen : dankzij een initiatief van de Vlaamse Volksbeweging en de Marnixring kwam een boekje tot stand, met de leuke titel "To the Intellectuals of Zoetenaai and Lootenhulle".

Tijdens een academische zitting in de Academie-raadzaal van de Rijksuniversiteit Gent op maandag 25 juni jl. werd het boekje voorgesteld door Prof. Yvan Vanden Berghe en V.V.B. voorzitter Peter De Roover. Heel interessant, we hebben het gekocht. Het is zijn 150 F meer dan waard. In dit nummer hebben wij enkele bijdragen overgenomen (met toestemming van de uitgever en van de auteurs). Er staat nog veel meer lezenswaardigs in. We kunnen U aanraden het te bestellen, u vindt er een degelijk overzicht in van wat op dit ogenblik aan het gebeuren is - of gepland wordt - in de academische wereld.

Besteladres :

V.V.B. Algemeen Secretariaat
Baron Dhanislaan 18
2000 Antwerpen
tel. 03/216 45 24.

De titelverantwoording luidt aldus :

In juli 1912 noemde Ch. Leboucq, voorzitter van de "Société de Médecine", tijdens een vergadering van zijn vereniging de Vlamingen die de vernederlandsing van de Gentse universiteit eisten, spottend "les intellectuels de Zoetenaai et de Lootenhulle".

De Vlaamse Hoogeschool vermeldde van toen af de mensen die hun instemming met het voorstel tot vernederlandsing betuigden, onder de titel : "Les intellectuels de Lootenhulle".

Enkel Engels

Door Gerard Bodifée
wetenschappelijk redacteur bij de Standaard

Taal, traditie en tafelgewoonten verschillen van land tot land maar voor iedereen geldt dat de aarde rond is en water uitzet als het bevriest. De natuur is een gemeenschappelijk gegeven, de natuurwetenschap gedeelde kennis. Als geen andere onderneming is de wetenschap voorbestemd een internationale activiteit te zijn.

Voor de internationale communicatie zijn taalverschillen hinderlijk, en de behoefte aan een universele taal wordt binnen de wetenschappelijke wereld sterk gevoeld. Het Latijn is dood; het moet vervangen worden.

De kwestie lijkt geregeld, want het Engels heeft zich als een nieuwe *lingua mundana* aangediend. Met succes, want sinds een halve eeuw corresponderen, congresseren en publiceren wetenschappers overal ter wereld nog vrijwel uitsluitend in het Engels. Vaktijdschriften spreken één en dezelfde taal. In de universiteitsbibliotheken staan hoofdzakelijk engelstalige boeken. Op symposia en "workshops" is Engels de voertaal. En zolang geen *system breakdown* zijn brein lam legt, gedraagt de computer zich even voorbeeldig als iedereen.

Het monopolie van het Engels lijkt absoluut. Culturen met een rijke wetenschappelijke traditie, als de Nederlandse en de Italiaanse, brengen haast geen publicaties in eigen taal meer voort; die zouden niet worden gelezen en in internationale referentielijsten niet eens worden vermeld. Wereldtalen als Spaans of Chinees worden genegeerd. Frans en Duits, waarvan de internationale uitstraling nog niet helemaal uit de herinnering is verdwenen, worden - met of zonder tegenspartelen - doelmatig weggedrukt. Het verzet is, op wat gemopper in Parijs na, vrijwel onbestaande.

De voordelen van wereldwijde eentaligheid zijn aanzienlijk; de nadelen onoverzienbaar.

Engels is niet de taal van de meerderheid van de wereldbevolking, maar van de overwinnaars van Wereldoorlog II. De meeste deelnemers moeten zich

daarom in een vreemde taal uitdrukken. Hoe bewonderenswaardig hun meertaligheid in vele gevallen ook is, de behendigheid is noodzakelijk beperkt en de woordenschat arm. De conversatie wordt bovendien uit evenwicht getrokken *omdat engelstaligen* - toch al niet gehinderd door de taalhandicap - *een aandacht krijgen waarvan de omvang geen verband houdt met de intrinsieke kwaliteit van hun werk.*

Ondanks een algemene bereidheid zich van het Engels te bedienen, loopt de communicatie stroef, zoals blijkt zodra Russen, Japanners, of wie ook die niet uit Groot-Brittannië of van een van zijn oud-kolonies afkomstig is, op een congres het woord nemen. In het beste geval wordt het een kleurloos, in de meeste gevallen een stamelend betoog. Tijdens discussies reageren ze traag, of helemaal niet.

Soms is een spoor van irritatie te bemerken en als de *chairman* van een sessie het aandurft, grijpt hij in. *Please, speak slowly*, verzoekt hij Britten en Amerikanen, *and do not use unfamiliar idiom. In naam van de solidariteit spreken de intellectuelen van de twintigste eeuw een kindertaal.*

De problemen reiken verder dan het ongemak dat de congresgangers ondervinden. De grootschalige en karakterloze communicatie dreigt de wetenschap zelf in haar wortels aan te tasten.

Wetenschappelijk onderzoek is niet te herleiden tot een neutrale observatie van een voor iedereen identieke wereld. Interpretatie, appreciatie en selectie van het waarnemingsgegeven staan niet los van de culturele achtergrond van waaruit de nieuwsgierigheid voortkomt.

Overwegingen van esthetische aard en van ideologische voorkeur of afkeer bepalen mee de kansen op aanvaarding van een theorie. Een theorie kan maar "waar" zijn als zij niet alleen het waarnemingsgegeven correct weergeeft maar vooral ook met haar esthetische kwaliteiten het verstand bevalt. "Beauty is the first test", zei de Engelse wiskundige Godfrey Hardy (*A Mathematician's Apology*, 1941).

Ook de drijfveren voor het wetenschappelijk onderzoek zijn van uiteenlopende aard. "La science", schreef Simone Weil in *La Pesanteur et la Grâce* (1947), "ne présente que trois intérêts : 1. les applications techniques ; 2. jeu d'échecs ; 3. chemin vers Dieu." Hoe zou de wetenschap een universeel gelijkvormige onderneming kunnen zijn ? Niet de technische noden en niet de

smaak voor puzzels zijn binnen twee culturen gelijk, en de weg die boven dat alles uitklimt kan slechts een onderneming voor individuen afzonderlijk zijn.

De culturele verscheidenheid op aarde moet resulteren in een diversiteit aan wetenschappelijke inspiratie en initiatieven. Zij vormt een bron van twijfels, kritieken, ambities, terughoudendheid en alle ingrediënten van de voedingsbodem waaruit de wetenschap te voorschijn kwam. Kan die verscheidenheid overleven in een wereld die bezig is culturen aaneen te rijgen tot de verschillen niet langer een "hinder" zijn? Taalverschillen zijn barrières die helpen om de specificiteit van culturen in stand te houden. Zijn fungeren voor een cultuur als het immuunsysteem voor een organisme.

Een ongeremd internationaal gedachtenverkeer is een geestelijke promiscuïteit die de gezondheid van de wetenschap uiteindelijk schaadt. Onder druk van carrière en prestige maken wetenschappers de resultaten van hun werk zo vlug mogelijk en liefst zo ruim mogelijk bekend.

Vakspecialisten uit de hele wereld ontmoeten elkaar regelmatig op congressen en publiceren tegen hoog tempo artikels in internationale tijdschriften. *Peer reviews* zorgen ervoor dat geen dwalingen in de vakliteratuur verschijnen.

In het proces dreigt elke originaliteit van het denken verloren te gaan. Als denkbeelden in elk stadium van hun ontwikkeling met elkaar geconfronteerd en aan elkaar geijkt worden, zonder ooit de gelegenheid te krijgen zich in relatief isolement te ontwikkelen, besmetten ze elkaar eerder dan ze elkaar bevruchten.

Eenheid van taal leidt tot uniformiteit van denken. In de onbegrensde ruimte van het Engels reizen ideeën onbelemmerd heen en weer, ontmoeten elkaar, herkennen elkaar en gaan gelijken op elkaar. De kennis homogeniseert zich wereldwijd. Een gedachte die zich lokaal vormt, groeit en kristalliseert niet ter plaatse, maar verspreidt zich ogenblikkelijk en lost op in een oceaan van gelijkaardige ideeën.

De snelheid waarmee de gedachten wegdiffrunderen is groter dan die waarmee ze aangroeien. Alle oneffenheden verdwijnen dan uit het landschap, enkel het algemeen zoutgehalte van de zee verhoogt.

De verleiding is groot om gelijkvormigheid in het denken op te vatten als een bewijs voor de juistheid van het denken. zodra alternatieve opvattingen ont-

breken of niet meer gehoord worden, geeft een collectieve vergissing hetzelfde voldane gevoel als geverifieerde kennis.

Voordelen van een mondiaal communicerende, gelijkdenkende wetenschap bestaan ontegensprekelijk. Door beleidsmensen worden zij in hoge mate gewaardeerd. Bij praktische problemen waar een snel en duidelijk antwoord verwacht wordt, kan een goed georganiseerde gemeenschap van onderzoekers vlotter eenstemmigheid bereiken dan een heterogeen mengsel van gescheiden groepen. Bij acute ecologische of medische problemen wordt vaak een prompt antwoord gevraagd, en dat toont de moderne wetenschap zich bereid te geven.

In een complex en ondoorzichtig probleem als de oorsprong van de stratosferische ozonfluctuaties kon zij met ontstellend gemak tot een virtueel eenstemmige uitspraak komen. Een aangepakte dosis pragmatiek levert meer op, zo wordt van Canada tot Australië geoordeeld, dan een consequente zin voor kritiek.

Eenheid brengt comfort, maar kan fataal zijn. Voor het wetenschappelijk onderzoek is fundamentele twijfel een hoger goed dan unanimitiet. Als eenheid van gedachten een overheersend doel wordt, krijgt de wetenschap het karakter van een leersysteem waarbinnen de orthodoxie belangrijker is dan de systematische kritiek.

Internationaal contact is een onmisbaar element van het moderne wetenschappelijk bedrijf, maar moet gecompenseerd worden door remmende factoren die - zonder hermetische afsluitingen te plaatsen - toelaten diversiteit in stand te houden. Gebruikers van kleinere en bedreigde talen als het Nederlands spelen een cruciale rol in deze vitale functie. Kritiekloze toegevingen aan alle vormen van internationalisering en het ongebreideld overschakelen op het Engels, ook voor intern gebruik, bedreigt hen in hun identiteit en zet op de duur de levenskracht van de wetenschap op het spel.

Vlaamse en Nederlandse universiteiten waar in het Engels gedoceerd wordt, maken de eigen studenten cultureel dakloos en beroven buitenlandse studenten van de mogelijkheid de rijkdom van de Nederlandse cultuur te ontdekken. Op die manier veroveren deze instellingen wellicht een plaats in het internationale raderwerk van *think tanks*, maar verliezen ze hun betekenis als centra van intellectuele oorspronkelijkheid.

Voor de openheid en vruchtbaarheid van het wetenschappelijk onderzoek vormen de door talen onderscheiden cultuurentiteiten een essentiële voorwaarde. Taalverschillen tussen de volkeren zijn, zoals karakterverschillen tussen individuen, hinderlijk soms, maar onmisbaar uiteindelijk.

overgenomen uit:
de Standaard der Letteren, de Standaard, Groot-Bijgaarden, 27 januari 1990

KB - A U T O P A K K E T

Voor m'n autoverzekering
heb ik een veel
makkelijker weg gekozen :
de KB-Autoverzekering*.

KB - A U T O V E R Z E K E R I N G

Als ik tijdens het weekend de Ardense bossen induik, neem ik steevast de moeilijkste routes. Op m'n 4x4 kan ik altijd en overal rekenen. Net zoals op mijn bank trouwens, de Kredietbank.

Toen ik deze jeep kocht met een KB-Autolening, ben ik bij de KB gaan aankloppen voor een autoverzekering. De KB heeft immers een pak interessante formules uitgedokterd, die vlot af te stemmen zijn op ieders budget en wensen : een uitgebreide Burgerlijke Aansprakelijkheid, Omnium, Rechtsbijstand of een Verkeersongevallenverzekering voor het hele gezin. Een totaal servicepakket, waarbij je bovendien een beroep kunt doen op de groene telefoon (11.60.70) voor een vlotte afwerking van de schaderegeling.

Mijn KB-kantoordirecteur adviseerde me tenslotte een Alle Risico's-verzekering. Kan ik helemaal inkomen. Wie graag de begane paden verlaat, kan beter op alles voorbereid zijn.

*Omniver N.V., verzekerings-
maatschappij

toegelaten onder code-
nummer 0993.

Beter met de bank van hier.

Publiciteitstarief :

1/3 bladzijde 115 x 55

1 nummer tussen teksten : 2.500,- fr.

5 nummers : 11.250,- fr.

Publiciteitstarief :

1/2 bladzijde 115 x 90

1 nummer binnenkaft : 3.500,- fr.

5 nummers binnenkaft : 15.750,- fr.

1 nummer tussen teksten : 2.800,- fr.

5 nummers tussen teksten : 12.600,- fr.

Het taalgebruik in het universitair onderwijs

door Eric Ponette professor in de radiodiagnose
aan de Katholieke Universiteit Leuven en
gewezen voorzitter Vereniging Vlaamse Professoren Leuven.

"L'histoire se répète". Blijkbaar is deze uitspraak niet ongegrond wanneer men ongeveer 70 jaar na de verklaring van Kardinaal Mercier ("Il est donc inconcevable que l'enseignement universitaire puisse être donné en Néerlandais") een Nederlands minister dooernstig hoort verkondigen dat het Nederlands best vervangen wordt door het Engels als voertaal voor het universitair onderwijs. Ongelooflijk en toch waar. Men zou deze zaak kunnen afdoen met schouder-ophalen, doch hij staat met deze opinie niet helemaal alleen. Wat bezielt deze mensen ?

De motieven van de promotoren van andere talen

Een eerste drijfveer is de bekommernis van een aantal wetenschappers om buiten de grenzen te worden gehoord, om mee te spelen op het internationale forum. Het is inderdaad voldoende bekend dat een wetenschappelijk artikel slechts doordringt in de geciteerde wereldliteratuur, wanneer het in een internationaal verspreide taal is opgesteld. Niemand zal me hiertegen horen protesteren ; ik publiceer zelf in het Engels, niet alleen in buitenlandse doch ook soms in binnenlandse vaktijdschriften.

Is dit echter een reden om het ganse onderwijs aan de universiteit in het Engels te laten gebeuren ? Ik meen van niet.

Een tweede verklaring voor de verdediging van anderstalige, vooral Engelse, cursussen aan de universiteit, is een al te grote inschikkelijkheid ten opzichte van anderstalige buitenlandse studenten, die in de toekomst onze universiteiten nog in grotere aantallen zullen komen bezoeken in het kader van het Erasmusprogramma, namelijk de uitwisseling van studenten tussen Europese universiteiten. Dergelijke hoge graad van soepelheid is ons ingeboren : wanneer één franstalige zich in een groepje Vlamingen bevindt, wordt er

meestal Frans gesproken. Ik juich de uitwisseling van studenten tussen verschillende landen natuurlijk toe, doch ik vraag me af of de buitenlandse studenten verwachten dat zij aan onze universiteiten, qua taal, inschikkelijker behandeld worden dan Vlaamse studenten die in hun land terecht komen. Kan men zich voorstellen dat in Engeland, Frankrijk, Spanje, Italië... cursussen in het Nederlands worden gegeven voor de Vlaamse studenten? Hoe kan dit gebrek aan wederkerigheid in overeenstemming worden gebracht met het gelijkwaardigheidsprincipe van alle culturen?

Een derde verklaring voor de doecerneiging in "internationale" talen is waarschijnlijk de vrees versleten te worden voor "eng nationalist" en de wens als "breeddenkend wereldburger" te worden beschouwd. Dit is een vals dilemma; de zorg voor de eigen cultuur kan het best hand in hand gaan met belangstelling voor andere culturen, naar het woord van August Vermeylen "Vlaming zijn om Europeër te worden". Bovendien is Europa niet gediend van een vervlakking van de verschillende talen door één enkele, integendeel de verscheidenheid van culturen en talen maakt juist de rijkdom van Europa en van de wereld uit.

Voor een deel der voorstanders van het gebruik van het Engels tenslotte speelt wellicht de bewuste of onbewuste neiging mee om zich op die wijze te onderscheiden en afstand te nemen van het "gewone volk", door de Romeinen als het "plebs" betiteld. Dit is dezelfde ingesteldheid als die van een groot deel van de vroegere burgerij in Vlaanderen, waar "Vlaams" gesproken werd met de knechten en meiden, doch waar de contacten met de standgenoten in het Frans verliepen. Dit is een welbekend sociaal verschijnsel.

Een redelijk standpunt

In juni 1989 stuurde de Vereniging voor Vlaamse Professoren Leuven (VVPL) samen met de Leuvense Organisatie van Vlaamse Assistenten en Navorsers (LOVAN) en de Vereniging Vlaamse Leergangen een brief naar de voorzitter van de fracties in de Vlaamse Raad betreffende het gebruik van de talen in het universitair onderwijs. De inhoud ervan kan als volgt worden samengevat:

1. Het Nederlands is en blijft de voertaal van het universitair onderwijs in Vlaanderen.
2. De cursussen die een andere taal tot voorwerp hebben mogen in deze taal

worden gegeven.

3. Cursussen gegeven door gastdocenten kunnen in de taal van de docent worden gegeven.

4. Cursussen van studieprogramma's georganiseerd ten behoeve van buitenlandse studenten of in het kader van de Europese universitaire samenwerking mogen eveneens in een andere taal worden gegeven, voor zover die cursussen geen deel uitmaken van studieprogramma's die verplichtend opgelegd kunnen worden aan de Vlaamse studenten in de eerste of tweede cyclus.

Een evolutie die een grote meerderheid van Vlaamse studenten zou verplichten, voor het gemak van een kleine minderheid buitenlandse studenten, hun cursussen in een vreemde taal te volgen, is van democratisch en sociaal standpunt onaanvaardbaar.

5. Er is geen bezwaar tegen het aanmoedigen van meertaligheid bij de studenten. Een taal wordt echter niet aangeleerd door het beluisteren van een hoogleraar die in "broken English" doceert, wel door het volgen van taalleergangen.

Besluit

Wij zijn als Vlamingen, die de verdere en volledige ontvoogding van ons volk nastreven, niet gekant tegen het aanleren van andere talen, noch tegen het contact met andere volkeren, wel integendeel.

Wij zijn evenmin gekant tegen het publiceren van wetenschappelijke artikels in andere talen met het oog op een bredere verspreiding in de wereldliteratuur.

Wij zijn wel gekant tegen het prijsgeven van onze eigenheid die zich uit ondermeer en vooral in onze eigen taal, het Nederlands, manifesteert. Wij achten het onze sociale plicht onze verbondenheid met het "gewone volk", ons Volk, te belijden en te bevestigen door het gebruik van het Nederlands, ook in het universitair onderwijs.

bijdrage voor deze brochure, Winksele, 12 maart 1990

Publiciteitstarief :

Volle bladzijde 115 x 167

1 nummer achterkant : 5.000,- fr.

5 nummers achterkant : 22.500,- fr.

1 nummer tussen teksten : 4.200,- fr.

5 nummers tussen teksten : 18.900,- fr.

Oplage : 3.500 ex.

Doelgroep : universitaire in vrije beroepen,
onderwijs, overheidssector, handel
en industrie.

Nederlands nederwaarts ? Vaststellingen en stellingen

Marcel Storme

hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Gent en voorzitter
Vlaamse Juristenvereniging

Gent, 1990

Sinds jaar en dag rijd ik, terugkerende uit Brussel of Antwerpen, mijn vaderstad Gent binnen langs het Zuidpark en word ik telkenmale bij de verkeerslichten - willens nillens - geconfronteerd met een kleurrijke lichtreclame boven het oude Parkhotel.

Daar ik mij - naar het woord van Jozef Deleu - niet wens te laten debiliseren met de rest van Vlaanderen door één of andere commerciële zender binnen de besloten ruimte van een wagen, bekijk ik telkens met stijgende verbazing deze lichtreclame : Diners Club welcomes you in Gent.

En dan stel ik mij voor dat, veertig jaar geleden, in mijn studententijd een lichtreclame in de zin van "Club Méditerranée vous souhaite la bienvenue à Gand" vrij snel tijdens een nachtelijke strooptocht een einde zou hebben zien komen aan een kortstondig bestaan.

Ik dacht er gisteravond aan terug, toen we van een exclusieve nocturne (sic) van de Vlaamse regering - alwaar de voorzitter werd verwelkomd in het Nederlands, Frans en Engels (waarom de derde landstaal, het Duits, niet werd gesproken blijft me een raadsel) - terugkwamen en even het nieuwe Sterling Hotel naast Flanders' (resic) Expo binnenstapten en een exclusief Engelse folder toegestopt kregen : "O, mijnheer, we hebben natuurlijk ook Nederlandse folders, maar de voorraad is uitgeput". Nog gehoord, maar waar en wanneer ?

Leiden, 1987

Op de Cleveringaleerstoel te Leiden herhaaldelijk ondervraagd door de studenten - of er te Gent wel in het Nederlands werd gedoceerd en of er voor de

rechtscolleges in het Nederlands werd gepleit dan wel in het Frans -, heb ik in arren moede na enkele weken verklaard dat men in Nederland moest begrijpen dat het Frans in België ongeveer was zoals het Fries in Nederland ... Men heeft mij nooit meer vragen desbetreffend gesteld !

Coïmbra, 1985

Een wetenschappelijk colloquium over procesrecht met Portugezen, Spanjaarden, Italianen, Fransen, Engelsen, Oostenrijkers, Grieken, Zweden, Polen en één Belg (in casu een Vlaming).

Elke dag moest iemand presideren in verschillende talen : na rondvraag bleken alleen de Italianen, Grieken, Zweden, Polen en Vlamingen voor deze taak in staat te zijn. Hetgeen bewijst dat dank zij "noodzaak en noodlot" de kleine cultuurtalen een "brokerage-functie" toebedeeld krijgen (makelaars niet in koffie, maar in talen en culturen).

Parijs, 1989

Op een meeting van één der grootste advocatenkantoren ter wereld - Amerikaanse makelij - probeer ik duidelijk te maken dat "werken" in Europa niet kan geschieden met de Engelse taal, maar enkel met een "multilingual approach". Deze talenrijkdom van Europa is meteen onze zwakte én meteen onze sterkste bescherming tegen taal- en andere imperialisme.

Onderwijs en wetenschap

Uit een lange academische loopbaan distilleer ik enkele "faits divers" ter overweging.

- Tijdens het examen kan ik 90 % van mijn studenten geografisch localiseren dank zij hun accent.

Geen enkele student is bovendien vandaag in staat feilloos Nederlands te spreken en/of te schrijven.

- Voor het Erasmusproject stellen wij "steevast" voor het Engels als algemeen-gebruikelijke onderwijstaal te bezigen. Alsof men naar België (Vlaanderen) zal komen om cursussen in Pidgin-English te volgen.

Waarom geen pakket waarin het Nederlands, maar ook het Duits, het Frans en het Spaans - zijnde de belangrijkste *continentale* talen - een plaats krijgen naast het Engels ?

- Voor een wetenschappelijk project, waar Engels en Frans de werktalen waren, kreeg ik uitsluitend kandidaten uit franstalige universiteiten van België.

- Sinds 10 jaar krijg ik voor een cursus Europees recht relatief meer franstalige studenten (ULB, UCL, en ULG), die te Gent een tweede diploma én een tweede taal (Nederlands) komen leren.

Voor diezelfde leergang heb ik tijdens dezelfde periode ook studenten gehad uit China, U.S.A., Griekenland, Frankrijk, Duitsland, Zaïre, Marokko, die in het Nederlands les volgden en examen aflegden.

- Dat een Minister van Onderwijs nonsens vertelt, is gelukkig geen Belgisch monopolie. Dat is nog maar eens gebleken bij de ophefmakende verklaring van de Nederlandse Minister van Onderwijs i.v.m. het Engels aan de universiteiten.

Stellingen

Mijn vaststellingen hebben geen enkele wetenschappelijke waarde ; het zijn doodgewoon impressies. Ik troost me dan met de gedachte dat het Vlaamse impressionisme ook niet de allerbeste periode was in de Vlaamse schilderkunst. Daarom toch enkele vaststellingen.

1. De kennis van het Nederlands - min of meer ABN - neemt bij de doorsneeburger toe ; bij de intellectuelen neemt deze kennis af, omdat de kracht van het - geschreven en gesproken - woord afneemt.

2. De kennis van andere talen neemt bij de studenten niet toe. Wanneer ik in een auditorium van driehonderd studenten vraag wat "notoriété" betekent, kan niemand antwoorden ; wanneer ik dan, ietwat ironisch, zeg dat men toch ongetwijfeld het corresponderend Engels woord "notoriety" - wie zei ook weer dat elke nieuwe taal toegang geeft tot een andere ? - kent, dan gaan twee van de driehonderd handen in de lucht.

3. Het verheugt me dat franstaligen in dit land Nederlands leren. Mijn goede

Gentse franstalige - niet franskiljonse - vriend verwijst naar het feit dat men altijd in de geschiedenis de taal van de meesters heeft geleerd (sic).

4. Iedere intellectueel uit Vlaanderen - maar waarom alleen in Vlaanderen ? -, en in Europa moet minstens drie talen kennen : zijn moedertaal - een taal wordt nog altijd, sommige feministen ten spijt, door de moeder geleerd -, in casu Nederlands ; een tweede taal die tot een andere familie behoort : bij ons is dit uiteraard Frans, omdat Vlaanderen nog steeds België (Brussel) als spring- en duikplank voor Europa broodnodig heeft (in andere landen zal dit Germaans zijn voor Romaanstaligen of omgekeerd) ; een derde taal tenslotte op een internationaal-mondiaal niveau, d.w.z. een taal die hetzij de landstaal is van een aantal staten (Arabisch, Spaans, Engels), of de facto door een groot aantal mensen over de gehele wereld wordt gesproken (Engels, Spaans).

Het is een bekend gegeven dat de behoorlijke kennis van drie à vier talen uit verschillende linguïstische families de toegang tot vele andere talen bevordert.

5. Zo wij onze taal in stand willen houden, dan kan dit slechts in een multi-linguaal Europa, waar Nederlands evengoed een cultuurtaal is als alle andere continentale talen in Oost- en West-Europa.

Deze taal moet één van de negen (vijftien) werktalen van Europa blijven.

De nederlandstaligen - en meer nog de Vlamingen, gezien hun verbinding met de Latijnse cultuur - kunnen dank zij een polyvalente kennis van verschillende talen leidende functies (politiek, wetenschappelijk en cultureel) in Europa (blijvend) waarmaken.

6. Maar indien wij dit volk met zijn taal willen instandhouden, niet als een klein natuurreserveaat, maar als een belangrijke natie, dan moeten wij eigen waarden - menselijk, maatschappelijk én cultureel - kunnen aanbieden aan de rest van Europa.

Wie de huidige "Kleinstaterei" van onze gezagsdragers, de roep om vrijheid (sic) van Vlaanderen (lees : Bokrijk) vanwege de Vlaamse Beweging én de culturele debilisering van Vlaanderen door sommige media meemaakt, heeft enige twijfel over de wil van sommigen om echt te overleven. Zou dit niet de eerste opgave van de Vlaamse Beweging moeten zijn : het "vouloir survivre" opnieuw waarmaken ?

Ik, in elk geval, weiger te leven in een Bokrijk, waar met de toeristen Engels wordt gesproken.

Wij zijn met 6 miljoen om verder strijd te voeren namens de 20 miljoen nederlandstaligen in Europa, en namens nog veel meer in de wereld.

Samenvattend zou ik durven stellen dat wij de luister van de Nederlandse taal kracht moeten geven door de wetenschappelijke en culturele uitstraling van deze taal te verzekeren.

Wij kunnen de plaats van het Nederlands in Europa en de wereld slechts dan garanderen, zo wij de multi-linguale verscheidenheid van dit continent verzekeren door de culturele regenboog - meer sterkte dan zwakheid - van ons continent niet te laten neerhalen door één enkele "lingua franca", die deze rijkdom zou verdringen. Daar én daar alleen ligt de echte pluralistisch-culturele boodschap die Europa in de XXIe eeuw naar de wereld kan uitdragen, omdat elke cultuur (stroom) een eigen bedding (taal) nodig heeft. En omdat de vele stromen en rivieren van Europa zullen uitdrogen, indien zij alle artificieel in dezelfde bedding zouden vloeien.

Wij kunnen tenslotte de plaats van het Nederlands in Europa slechts garanderen indien wij onze stroom in een grotere, en niet in een kleinere bedding willen laten vloeien.

bijdrage voor de brochure, Gent, 1 mei 1990